Szegedi emlékek

Táncosnőből színésznő

Tábori Nóra fényképet keres egy nagy dobozban. Ilyenkor keresgélés közben derül ki igazán, hogy egy jó színésznőnek hány arca van. S mind hiteles. Indulatos, érzelmes, száraz vagy értelmes, pökhendi, elesett és úriasszonyos... Aztán az alsó rétegekből előkerül egy nagymasnis kislánykép. Megáll egy pillanatra, nézi, s így szól: „Szeged... Ilyen voltam Szegeden." Elkérem tőle, ezt szeretném közölni a cikk mellé. „Nem! — ingatja fejét. — Túlzás lenne..." Belemarkol a paksamétába, s kiemel egy másik képet. Kezembe adja. A Nagyapák és unokák című tévéjáték egyik jelenetéből való.

Tábori Nóra az államosításkor, 1949-ben került Szegedre. Teljesen véletlenül — egyik kollégája idekerült és beprotezsálta az igazgatóhoz. Korábban Pécsett és Győrött volt táncosnő, Szegedre is táncosnak szerződtették. S hogy itt mégis színész lett belőle?...

— Sok véletlen játszott velem életemben — mondja a művésznő —, de ez, hogy a szegedi színháznál osztottak rám először prózai szerepeket, nem volt véletlen. Még gyerekkoromban egyszer azt olvastam Békéscsabán egy újságban, hogy Szegeden Both Béla színésztanfolyamot indít. Jelentkezni lehet itt és itt... Tizenöt éves még nem voltam, de már színházba vágytam. Beiratkoztam. Táncos szeretnem volna én lenni, színészetet csak azért tanultam, hogy gazdagabban tudjam kifejezni magamat. Egy szezont tartott a tanfolyam. A végén vizsga volt. A vizsga előtti napon töltöttem be a tizenötödik évemet. Így lehet — de ezt ne írja meg! —, hogy immár a harmincadik évadot kezdtem el. Csak akik régen ismernek, azok hiszik el...

— Pályafutása bővelkedett „beugrásokban". Talán Szegeden is ez hozta az első szerepeket?

— Tényleg sok „beugrásom" volt, már Pécsett, Győrött elkezdődött, s legutóbb a Vígszínházban a Vidám kísértet-beli helyettesítéssel folytatódott, Szegeden mégsem „beugrással" szereztem szerepet, hanem Benkő színigazgató osztotta rám. Határozottan prózai színésznőnek tartott, s úgy könyvelt el engem, mint saját felfedezettjét. Igaza is volt, mert ha ő nincs, ha nincs benne bizalom irántam, nem indulhattam volna oly könnyen el a prózai színészi pályán.

Tábori Nóra Szegeden nem „beugrott", hanem „kiugrott", ami — mint tudjuk — azt jelenti, hogy felfigyeltek rá. Gorkij Ellenségek című darabjának Nadja szerepe volt, amelyikben először tüntette ki magát prózai színpadon.

A hatalmas, egész falat eltakaró könyvespolcról lekerül egy vékony, kicsi könyv, amiből a művésznő ezt az első szerepet tanulta. Hátsó belső borítóján a rendező darab-értelmezése. Kíváncsi vagyok, mit szóltak a színész kollégák, hogy táncosnő kapta ezt a jó szerepet.

Tábori Nóra elmosolyodik:

— Nem mondom, hogy nem csodálkoztak! De aztán újból és újból megbíztak szép feladatokkal, s rövidesen mellettem bizonyítottak sikereim. Az élet hídja című darabjának Erzsije például sok-sok tapsot hozott nekem, s megszerettetett a közönséggel. Egyébként az akkori szegedi társulat, még ha beszámítom is, hogy az évek erősen szépítenek, minden tekintetben rendkívül jó volt, s ez megmutatkozott az emberi kapcsolatokban is. Az akkori bizonytalanabb időkben fontos volt minden egyes előadás, tehát a színészek kevesebbet foglalkoztak magukkal, a „lelkükkel", viszont annál többet a színházzal. Én ismertem Győrt, Kaposvárt, Pécset, Szombathelyet, de egy szegedi premier mindegyikén túltett. Törekedni kellett hát a közös, döccenőmentes, eredményes munkára.

Tábori Nóra két évadot játszott Szegeden, aztán ugyanolyan véletlenül, ahogy a szegedi színházhoz került, felvitték Budapestre, a Vígszínházhoz. Ismét egy kollégája ajánlotta be... S azóta, 1951-től egyfolytában itt van. És gyűjtögeti, gyűjtögeti szorgalmasan az arcait, a szerelmes asszonyét, a fintorgó vénkisasszonyét, mert: színész, tehát ez a dolga...

Gulay István

Pályázat a katonai főiskolákra

A honvédelmi miniszter — a belügy- és a művelődésügyi miniszterrel, illetve a KISZ KB első titkárával egyetértésben — pályázati felhívást adott ki a néphadsereg katonai főiskoláira történő jelentkezésre. Pályázhatnak mindazok a 21. életévüket még be nem töltött ifjak, akik a dolgozó nép fegyveres szolgálatát önként vállalják, és a néphadsereg, illetve a határőrség hivatásos tisztjei akarnak lenni. Felvételre azok jelentkezhetnek, akik középiskolai tanulmányaikat az 1972—73-as oktatási évben befejezik, vagy már korábban befejezték. A jelentkezés további feltételei: büntetlen és feddhetetlen előélet, erkölcsi-politikai megbízhatóság, magyar állampolgárság, egészségi és fizikai alkalmasság a katonai szolgálatra, nőtlen családi állapot.

A katonai főiskolára pályázó tanulók jelentkezési lapot a középiskola igazgatójától, az előző években végzettek (sorkatonák is) a kiegészítő parancsnokságtól kapnak. A felvételüket kérők a jelentkezési laphoz mellékeljenek saját kezűleg írt részletes önéletrajzot, erkölcsi bizonyítványt, a korábban végzettek érettségi bizonyítványt is. Az erkölcsi bizonyítvány kiadásához szükséges nyomtatvánnyal a kiegészítő parancsnokság látja el a pályázókat. A jelentkezési lapot és a mellékleteket az idei tanévben végzők az iskola igazgatójának, a korábban végzettek a kiegészítő parancsnokságnak, a sorkatonai szolgálatot teljesítők pedig parancsnokuknak adják át.

A jelentkezők a Kossuth Lajos Katonai Főiskola, a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola, valamint a Kilián György Repülő Műszaki Főiskola különböző szakaira pályázhatnak. Arról, hogy kit milyen szakra vesznek fel, a felvételi vizsgán elért eredmény, valamint a pályázók kérelmének figyelembe vételével döntenek. A pályázók 1973. márciusában felvételi vizsgán vesznek részt a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskolán. A felvétel időpontjáról értesítést kapnak. A felvételi vizsgán részt vett fiatalokat a főiskolák parancsnokai döntésükről 1973. május 15-ig írásban értesítik. Azok a pályázók, akiket a főiskolán nem vesznek fel — ha egyidejűleg más felsőoktatási intézménybe is jelentkeztek — ott felvételi vizsgát tehetnek.

A katonai főiskolákon a tanulmányi idő négy év. A főiskolán szerzett oklevelek — a parancsnoki vagy technikusi szaktól függően — a polgári életben általános iskolai tanári (kollégiumi nevelőtanári), illetve felsőfokú szaktechnikusi munkakörök betöltésére jogosítanak.

A pályázat beküldésének határideje 1973. január 31.

Iskola életközelben

Ötnapos tanítási hét?

Az értekezleteken gyakran megkérdezik tőlünk a szülők: Van-e remény arra, hogy iskolarendszerünk is áttér az 5 napos tanítási hétre?

A kérdéseket nem a véletlen szülte. Mióta az üzemekben, vállalatoknál csökkentették a munkaidőt, egyre több hivatalban stb. térnek át a szabad szombatos munkahétre, az 5 napos tanítási hét bevezetésének gondolatán nem szabad csodálkozni. Reális igény, hogy a szabad szombatot és a vasárnapot a lakhelytől távol eltöltő szülők szeretnék a gyermeküket is magukkal vinni, annál is inkább, mert talán nem is tudják gondtalanul tölteni a szabadnapokat, ha a gyermek felügyelete nincs megnyugtatóan megoldva. (Márpedig nem minden családban van nagymama és nagyapa, akik gondját viselik az otthon maradó gyermeknek.) A problémák tehát kopogtatnak az ajtón, amit mi sem bizonyít jobban, mint az a tény, hogy szombatonként — a sportolók mellett —, egyre több szülő kér engedélyt gyermekének az iskolai munka alóli felmentésére.

Legyen hát szabad szombat az iskolában, vagy ne legyen? A fent elmondottak ellenére is nehéz lenne erre válaszolni. Szinte minden államban folyik már ezen a vita. Egyes helyeken határozott nemmel felelnek, ugyanakkor másutt pozitív kezdeményezéseket látunk. Közismert, hogy a francia gyerekek számára a csütörtök már réges-rég szabadnap. Angliában is ötnapos a tanítási hét, s újabban Svédországban is. De még ismertebb előttünk a szomszédos Jugoszlávia oktatási rendszere. A szomszédból hozzánk ellátogató pedagógusok elmondták, hogy az 1967/68. tanévtől ők is megvalósították az ötnapos tanítási hetet. Csehszlovákia 5 évvel ezelőtt határozta el, hogy a hét minden második szombatja szabad. A tartalmi megoldás is sokféle. Találkozunk olyan helyzettel, hogy meghagyva a hatnapos iskola tananyagát megrövidítették a vakációt, s egyben meghosszabbították a tanévet. Olyat is látunk, hogy a tanórát „rövidítették" 40 percre. Az egész napos iskolákban — melyet helyesen iskolaotthon kifejezéssel illetünk — a délutánt is felhasználják az ismeretanyag elvégzésére, és így tovább és tovább. Világszerte gond, hogy hatnapos maradjon-e, vagy ötnapossá váljék az iskolai munka.

A kérdés sürgősségét elsősorban az dönti el: milyen mértékű a szülők munkaidejének a csökkenése. Ha a szegedi helyzetet vizsgáljuk, a kb. 80 ezer foglalkoztatottból 44—45 ezer fő dolgozik olyan helyen, ahol minden második héten szabad a szombat. (Az országos helyzet is ezt a képet tükrözi.) E szerint nekünk Szegeden a Csehszlovákiához hasonló, 11 napos oktatási ciklus felelne meg. Az, hogy minden szombat szabad legyen, csak néhány helyen engedélyezett. (Például az építőiparban, a téli időszakban.) Azt is tapasztaltuk, hogy a kéthetenkénti szabad szombatos esetekben sem esik mindenütt egybe a férj és a feleség szabadnapja. De nincs is olyan nagy igény jelenleg, mint hinné az ember. Sőt, sokszor még egyes helyeken a szabad szombat se szabad, mert ilyenkor a „fusizás", a különmunkák, alkalmi munkák vállalása kerül előtérbe. Mindezt annak igazolásául írtam le, hogy az idő nem sürget annyira, hogy kapkodva, átgondolás nélkül, máról-holnapra megoldjuk ezt a kérdést.

A téma nem olyan egyszerű, mint kívülről látszik. Ugyanis a szabadnapon is meg kell oldani a gyerekek szervezett foglalkoztatását — mert ez a szülők óhaja. Akarva-akaratlan előtérbe kell hogy kerüljön az iskola gyermekmegőrző (gyermekgondozó) funkciója. Épp az, amelyről most olyan keveset beszélünk. Faluhelyen pedig még inkább fontossá válik a színvonalasan szervezett szabadnapi program kérdése, mert ott még kevesebb a szabad szombatos dolgozó stb. Tartalmi és metodikai szempontból is több kérdést meg kellene oldani. Meggondolandó ugyanis, hogy eredményes volna-e az, ha a heti hatnapos iskola anyagát zsúfolnánk be az 5 napba. Csökkenteni kellene — bár ez már most is időszerű — a pedagógusok kötelező óraszámát. Mivel az önképzésre nagyobb lehetőség van, meg kellene hozzá teremteni a maximális feltételeket stb. Hogy jó oldalai is vannak, az nem kétséges. Például: a gyermek tervszerű pihenését biztosítja; a pedagóguspályát vonzóbbá teszi, mert hasonló lesz az elfoglaltság mértéke, mint az üzemi értelmiségé, műszaki gárdáé stb.

Rengeteg nyitott kérdés van tehát az ötnapos tanítási héttel kapcsolatosan. Az idő azonban — ez az érzésem — a hosszabb távlatban e felé halad. Jól és alaposan át kell gondolni mindent. De addig is legalább egyet tegyünk meg: legyen a szombat délután minden gyermek és pedagógus számára szabad. Már ezzel is sokat tettünk a cél érdekében...

Bánfalvi József

Új vegyianyagok a növényvédelemhez

Tovább bővíti, fejleszti üzemeit a Budapesti Vegyiművek. A növényvédő szerek és a műtrágyák gyártásáról külföldön is ismert vállalat a negyedik ötéves terv során — figyelembe véve a mezőgazdaság kemizálásának követelményeit — folyamatosan korszerűsíti üzemeit. Hidasi új telepén megkezdte az enyvgyártás beruházásait.

Befejezés előtt áll az eddiginél korszerűbb biológiai kutatóállomás építése.

A Budapesti Vegyiművek termelésének értéke évente meghaladja a másfél milliárd forintot. Újabb termékeik közé tartozik a zöldségfélék kártevői és a burgonyabogár ellen hatásos Ditrifon porozószer, a szőlő-, a szomóca-, a zöldség- és a dísznövénytermesztésben alkalmazható Ortho-Phaltan—50 gombaölő szer, a talajlakó kártevőket irtó Basudon—10 granulátum, a szántóföldi kultúrákban eredményesen használható Sumithion—50 emulziókoncentrátum.

A gyár cikkei iránt sok ország érdeklődik.

Vevői közé tartozik Lengyelország, Franciaország, Jugoszlávia, Szíria, Görögország.

BERCZELI A. KÁROLY

Hullámsír

96.

— Remek előadást csináltatok, te Szőrmók — koccintottak külön is Aradi Gerővel Csecse János. — Ezen meggazdagszol! Ezt még holnap is megnézik —, incselkedett derűsen.

— Holnap? — érzékenykedett Fánika, akinek nem volt fejlett érzéke a humor iránt. — Egy hónapig minden este.

— Olyan nincs — intette le Rónaszéki. — Egy hónapig még az én kedvemért sem telik meg a színház.

— Fogadjunk, hogy erre még a tanyákról is beözönlenek — lelkendezett Prielle Péter.

— Vasárnap, talán — fanyalgott a sokat tapasztalt igazgató. — De akkor is inkább a kocsmába mennek. A fene enné a szokásukat.

Enyváry Sarolta, aki tudatában volt annak, hogy a siker oroszlánrésze neki köszönhető, hallgatagon, kipirulva ült a két jogász között s mindenre csak mosolygott. A két gavallér bókolt neki, de a művésznő részint fáradt volt, s legszívesebben haza ment volna aludni, másrészt meg leendő nagy karrierjéről ábrándozott, melynek a mai esti előadás is egyik fontos lépcsőfoka volt. Érezte, hogy neki Pesten a helye, vagy Bécsben, ez az alföldi kisváros még kezdetnek is elcsüggesztő, itt ő megreked, sem fejlődni, sem kibontakozni nem tud, minden erejével arra kell tehát törekednie, hogy innen megszabaduljon. Erről azonban egyelőre senkinek sem beszélhet őszintén. A sok szórakozott mosolygás, s üres kedveskedés után szinte kapóra jött neki, hogy Pintér Pistát látta belépni az étterembe. Pista egy ideig még Gáborral és Etelkával sétálgatott, elkísérte őket a Klauzál térig, de hogy ne zavarja nyilván érzelmesnek szánt búcsúzkodásukat, hamarosan elköszönt tőlük, s némi frissítő fejszellőztetés után benyitott a Hungáriába. Egy pillanatig bizonytalankodva nézett körül, felmérte az újságírók csoportját, s mert irtózott attól, hogy tolakodónak tartsák, már-már közéjük telepedett le, mikor Sarolta hevesen integetni kezdett feléje.

— Tanár úr! Pista!

Pintér Pista nem akart hinni a fülének, s megzavarodottan bámult a kipirult művésznőre.

— Én?

— Maga, persze! Jöjjön ide!

Pista arca egyszeribe égni kezdett, aztán a színészek felé fordulva, akiket általában személyesen is ismert, meghajtotta magát s udvariasan engedelmet kért, hogy köztük leülhessen.

— Van, aki nem ismeri a főreál kitűnő irodalom tanárát? — nézett körül Sarolta, majdnem büszkén.

Erre néhányan a kezüket nyújtották, s a nevüket mormolták. Pista a hölgyeknek kezet csókolt, a végén Saroltának, s már suttogta is:

— Szívből gratulálok, művésznő. Élmény volt!

— Én meg köszönöm a csokrot.

— Csak jelkép volt, szerény. Legszívesebben egy rózsaligetet adtam volna — udvarolt kissé esetlenül a fiú.

— Higyje el, jobban örültem neki, mint a legtöbb virágkosárnak —, s mélyen a szemébe nézett. — Talán mégis neki árulom el a titkos terveimet — gondolta Sarolta. — Ő meg fog érteni.

Pista e delejező nézéstől máris le volt fegyverezve, szinte elerőtlenedve roskadt le a székre, melyet Sarolta intésére Gyula tolt a tanár úr alá. S Gyula most is elkomorult a riválist látván, s tanácstalanul, céltalanul ténfergett az asztal körül, mintha rendelésekre várna, de lelke mélyén sötét viharok háborogtak s szinte elpityeredve ismerte be e nagy tolongásban a maga esélytelenségét. — Tanulni kell vagy pénzhez jutni — töprengett, s egy pillanatra átsuhant rajta az a lehetőség is, hogy átmenetileg felcsap betyárnak.

— Tetszettem? — kacérkodott a művésznő, de a szeme furcsán összeszűkült, mintha nem is Pistát, hanem jóval túl rajta valami távoli hegycsúcsot figyelne. Nyilván a leendő dicsőség ormait.

— Ó — dadogta amaz — ez nem szó! Mindenkit meghódított. Még a vetélytársait is. Talán. — Pintér Pista Sarolta duzzogásai folytán tudott róla, hogy Rónaszékiné nem állja őt, féltékeny a hangjára, s ahol csak teheti, becsmérlő megjegyzéseket tesz rá.

— Azok nem érdekelnek — biggyesztette le piros száját. — Ha igazán jó voltam, akkor ők már kevés vizet zavarnak. Mert nagy terveim vannak, Pista! — S újból a fiú arcát fürkészte, mintegy kémlelve, hogy milyen hatást tesz rá egyre határozottabb szándékának bevallása.

— Tervei? — akadt el Pista lélekzete, mert önkénytelenül arra gondolt a szívélyes invitálás után, hogy talán övele összefüggésben. Hát mégis szeretné? — bujkált benne rögtön az édes gondolat. — De mért nem tartogatja ezt meghittebb helyzetre? Vagy nyilvánosan is vállalni akarja őt a nagy siker után?

— Terveim. S ebben maga is adhat tanácsot, mint művelt, okos ember. Persze, ez egyelőre titok. Nagyon nagy titok.

— Természetesen hallgatni fogok — leste szavát Pista, de már bizalmatlanabbul.

Sarolta a füléhez hajolt és halkan suttogta:

— Pestre akarok fölkerülni.

(Folytatjuk.)